

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa S. W.
przeciwko Szkole Podstawowej im. [...] w H.
o przywrócenie do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6
lutego 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Przemyśle
z dnia 25 maja 2022 r., sygn. akt III Pa 24/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Przemyśle wyrokiem z dnia 25 maja 2022 r. oddalił apelację powoda S. W. od wyroku Sądu Rejonowego w Jarosławiu z dnia 13 marca 2019 r. oddalającego wniesione przez niego powództwo przeciwko pozwanej Szkole Podstawowej im. [...] w H. o przywrócenie do pracy.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej powód, zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w całości, w podstawach skargi podniósł zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego przez jego błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, a to: art. 30 § 3 i 4 k.p. oraz art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 91c Karty Nauczyciela w związku z art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, przez nieprawidłowe przyjęcie, że proces doboru pracownika do zwolnienia w pozwanej szkole przebiegał prawidłowo, że przyjęte przez pracodawcę kryteria

wyboru pracownika, z którym należy rozwiązać stosunek pracy były słuszne i niedyskryminujące, a dokonane z powodem wypowiedzenie nie było samowolne, arbitralne, sprzeczne z prawem i zasadami współżycia społecznego, a przez to nieprawidłowe przyjęcie, że wypowiedzenie powodowi stosunku pracy było uzasadnione i zgodne z prawem.

Skarżący wskazał także na naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

- art. 278 § 1 oraz art. 217 § 1 i art. 227 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 381 i art. 382 k.p.c. w związku z art. 398²⁰ k.p.c. przez bezpodstawne oddalenie zgłoszonego w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości i kadr w sytuacji, gdy przeprowadzenie wskazanego dowodu było niezbędne dla ustalenia, czy na dzień rozwiązania z powodem stosunku pracy, tj. na dzień 31 sierpnia 2018 r. B. R. i M.M. spełniały warunki do uzyskania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, lub innego świadczenia przedemerytalnego lub innego stałego świadczenia przyznawanego przez ZUS, a w tym warunki odnoszące się do wymaganego stażu pracy, zwłaszcza w przypadku, w którym stosunek pracy z daną ubezpieczoną zostałby rozwiązany przyczyn leżących po stronie zakładu pracy, a przy tym dla ustalenia, czy wymienieni powyżej pracownicy pozwanego w razie rozwiązania z nimi stosunku pracy z dniem 31 sierpnia 2018 r. mieli możliwość uzyskania stałego źródła dochodu;

- art. 385 w związku z art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niesłuszne oddalenie apelacji powoda, wskutek braku należytego rozpoznania wszystkich zarzutów apelacyjnych powoda, a ponadto wobec braku dokonania ustaleń faktycznych, które pozwoliłyby na dokonanie prawidłowej oceny, czy proces doboru pracownika do zwolnienia przebiegał w pozwanej szkole prawidłowo, a także czy przyjęte przez pracodawcę kryteria wyboru pracownika, z którym należy rozwiązać stosunek pracy były słuszne i niedyskryminujące, a dokonane z powodem wypowiedzenie nie było samowolne, arbitralne, sprzeczne z prawem i zasadami współżycia społecznego, które to naruszenia doprowadziły w konsekwencji do naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to: art. 385 w związku z art. 386 § 1

k.p.c. przez niesłuszne oddalenie apelacji powoda, pomimo istnienia podstaw do jej uwzględnienia i zmiany zaskarżonego wyroku zgodnie z żądaniem powoda.

Wskazując na powyższe zarzuty, wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu i przekazanie sprawy do temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, a w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej. Skarżący zarzucił, iż w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku brak jest odniesienia się Sądu drugiej instancji do przytoczonych w apelacji zarzutów, a rozpoznanie sprawy sprowadza się do pobieżnego i ogólnikowego odnotowania przez Sąd stanowiska powoda i tylko niektórych z podniesionych zarzutów. Według powoda, Sąd Okręgowy nie odniósł się do zarzutów wskazujących na naruszenia przepisów Kodeksu pracy oraz Karty Nauczyciela, a w tym dotyczącymi oceny kryteriów typowania pracowników do zwolnienia zastosowanych przez pracodawcę, naruszenia przepisów ustawy o związkach zawodowych. Sąd drugiej instancji oddalił przy tym wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości i kadr.

Zdaniem skarżącego rzetelne wyjaśnienie tych okoliczności wymagało wiadomości specjalnych, których jedynym źródłem mogła być opinia biegłego o odpowiedniej specjalności. W ocenie powoda, Sąd Okręgowy nie wywiązał się z obowiązków nałożonych na Sąd odwoławczy w art. 382 k.p.c. Rzeczą Sądu Okręgowego było rozważenie wszystkich zgłoszonych przez powoda zarzutów (art. 378 k.p.c.), co powinno znaleźć odzwierciedlenie w motywach rozstrzygnięcia, takiej weryfikacji Sąd drugiej instancji (za Sądem pierwszej instancji) jednak nie przeprowadził, na co wskazuje zbyt skrótowe uzasadnienie, w którym Sąd drugiej instancji odstąpił zresztą od „szczegółowego powtarzania” ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji. Zdaniem skarżącego, w niniejszej sprawie wymóg rozważenia zgłoszonych zarzutów apelacyjnych nie został zrealizowany gdyż u podstaw naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. legło bezkrytyczne (pomimo wyraźnych zarzutów powoda) zaaprobowanie przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji pomimo, że warstwa motywacyjna

zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji dowodziła naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Zdaniem skarżącego, uzasadnienie wyroku Sądu pierwszej instancji, w sposób oczywisty nie odpowiadało wymaganiom określonym w przywołanym przepisie, zwłaszcza w części, gdzie Sąd pierwszej instancji (pobieżnie i ogólnikowo) dokonał oceny przeprowadzonych dowodów. Tym samym nie można uznać, że Sąd drugiej instancji prawidłowo wykonał swoje obowiązki w postępowaniu apelacyjnym. Brak należytego rozpoznania zarzutów apelacji przez Sąd drugiej instancji stanowił w niniejszej sprawie - w ocenie powoda, rażące naruszenie art. 378 § 1 k.p.c., a niedostateczna ocena tych zarzutów uniemożliwia kontrolę kasacyjną zaskarżonego wyroku, co przemawia za koniecznością jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania i uzasadnia uznanie skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, powód podniósł ponadto, że Sąd drugiej instancji dopuścił się także naruszenia przepisów prawa materialnego. Sąd Okręgowy, wbrew zarzutom apelacji uznał, iż przyjęte przez pracodawcę kryteria wyboru pracownika, z którym należy rozwiązać stosunek pracy były słuszne i niedyskryminujące oraz że dokonane z powodem wypowiedzenie nie było samowolne, arbitralne, sprzeczne z prawem i zasadami współżycia społecznego. Według skarżącego, kryterium, głównym i decydującym które zadecydowało w niniejszej sprawie o wyborze nauczyciela, z którym należy rozwiązać stosunek pracy (za wyjątkiem nauczycieli, którzy byli objęci ochroną związkową) było: „nabycie uprawnień do emerytury”. Powyższe oznacza, że typowanie nauczyciela do zwolnienia odbyło się w oderwaniu od stażu pracy, kwalifikacji i doświadczenia poszczególnych nauczycieli. Wszystkie przedstawione okoliczności świadczą, zdaniem powoda, że wbrew temu, co wynikać ma z uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji, stosunek pracy powodowi wypowiedziano nie z przyczyn uzasadnionych, lecz arbitralnie, jak to twierdzi powód „z chęci zemsty, czy odwetu na powiedzie za poprzednio prowadzone postępowanie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych

elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżący wskazał na przesłankę oczywistej zasadności skargi.

Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku oraz wniesionej skargi kasacyjnej w zakresie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej nie pozwala na stwierdzenie, że zachodzi powołana przez skarżącego przesłanka przedsądu.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia

(postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133, LEX nr 512050).

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie spełnia tych wymagań, ponieważ nie zawarto w jej treści odpowiedniego wyводу zawierającego argumentację, za pomocą której skarżący wykazałaby walor oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Wnioski skarżącego sprowadzają się wyłącznie do polemiki i kwestionowania ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd drugiej instancji oraz oceny materiału dowodowego. Skarżący uzasadniając przyczynę przedsądu skoncentrował się wyłącznie na powtórzeniu własnych twierdzeń odnośnie procesu doboru pracownika do zwolnienia w pozwanej szkole, opierających się na odmiennej ocenie dowodów niż dokonana przez Sądy *meriti*. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów. Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego, a tego chce skarżący, nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę

zaskarżonego orzeczenia. Z uwagi na ograniczenia wynikające z art. 398³ § 3 k.p.c., o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie może w żadnym razie świadczyć kwestionowanie ustaleń faktycznych lub oceny dowodów Sądu drugiej instancji.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie tzw. przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie są oceniane dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Oba te elementy skargi kasacyjnej muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. W ramach przedsądu, Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odwołujące się do przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., powinno koncentrować się na wykazaniu "oczywistości" zasadności skargi. Nie może sprowadzać się do odwołania się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych bądź też do ich powtórzenia, choćby nawet w zmodyfikowanej formie, ani być sformułowane w sposób, który wymagałby oceny ich zasadności (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 3 grudnia 2020 r., II PK 171/19 i z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22). Zadaniem Sądu Najwyższego nie jest również poszukiwanie uzasadnionych podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w treści samej skargi.

Wywody skarżącego nie przekonują również, że Sąd Okręgowy naruszył prawo materialne i procesowe w sposób, który przekłada się na konieczność uchylecia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia. Skarżący nie wykazał, że zastosowanie powołanych w zarzutach kasacyjnych przepisów prawa, których naruszenie miałooby wskazywać na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, było oczywiście błędne, lub doprowadziło to tego, że zaskarżony wyrok jest oczywiście nieprawidłowy.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[a!]

